

Kvinners konvertering til kristendom i Elfenbenskysten

ASTRID YRI

Innledning

På hvilken måte tilegner kvinner fra en muslimsk kultur seg det kristne budskap? Det handler om konvertering. Konvertering er et kompleks fenomen med både teologiske, psykologiske, religionsfenomenologiske, sosiologiske og kulturelle aspekter. I denne artikkelen vil jeg presentere noen av endringene kvinner fra den etniske folkegruppen mahou i Elfenbenskysten går gjennom i forbindelse med sin omvendelse fra islam til kristendommen. Endringene er i stor grad av sosiologisk art, der identitet og sosialisering inn i den kristne menigheten spiller en viktig rolle. Samtidig berøres virkelighetsforståelsen, som er kulturelt betinget, og med denne endringen forandres også handlingsmønsteret.

I 1984 startet Norsk Luthersk Misjonssamband sitt arbeid blant mahou-folket i Elfenbenskysten. Det tok lang tid før noen av kvinnene ble kristne, men i dag har den evangelisk-lutherske kirken blant mahouene flere kvinnelige medlemmer.

Mahouene tilhører den større folkegruppen malinké, som igjen er en del av den etniske gruppen mande, med opphav i det gamle Mali-riket. Aktuell litteratur finnes hos Spencer Trimmingham, som blant annet har skrevet om islamiseringens historie i Vest-Afrika. Jan Opsal kan også nevnes. Han har blant annet skrevet om Mali-rikets rolle i spredningen av islam. En annen forfatter er Yves

Person. Han har skrevet en lang avhandling om krigerhøvdingen Samoury Touré, som spilte en stor rolle i mahouenes historie og islamisering. Når det gjelder stoff spesifikt om mahou-folket, har misjonærene gjort en god innsats med å samle informasjon og historier om kultur og religion fra lokale informanter, men stoffet er i liten grad systematisert.

Når det gjelder konvertering i en afrikansk kontekst, skrev Robert Horton en artikkel i 1967, som danner utgangspunkt for en omfattende missiologisk debatt om omvendelse i Vest-Afrika. David Burnett vurderer Hortons "intellektuelle teori" i sin avhandling. Av studier som omhandler kvinners omvendelse, kan jeg nevne Birgitta Larsons "Conversion to greater freedom?" fra Tanzania. En viktig kilde for meg, som gjelder omvendelse fra islam til kristendommen, var en undersøkelse fra Pakistan, av Seppo Syrjänen. Han har tatt utgangspunkt i en konverteringsmodell av Tippett, som understreker omvendelsen som en prosess.

I april 2002 avsluttet jeg min hovedoppgave, *Fra muslim til kristen*, hvor jeg behandlet endringsprosessene i livet til mahoukvinner som konverterer. Hensikten med min undersøkelse var å trekke frem hvilke konsekvenser kristendommen fikk for mahoukvinnene, sett fra deres egen synsvinkel. I løpet av mitt feltarbeid intervjuet jeg åtte mahoukvinner som var døpt og fire som hadde begynt eller fullført dåpskurs. Jeg fikk også et interessant intervju med en kvinne som fremdeles var muslim, selv om hun gikk noe i kirken og uttrykte at hun gjerne skulle ha vært kristen. Disse intervjuene utgjør et verdifullt primærmateriale. Det er mange metodiske overveielser som må tas i forbindelse med en slik kvalitativ undersøkelse. For eksempel vil min vestlige tankegang påvirke både intervjuguide og tolkninger. Likevel mener jeg at jeg gjennom intervjuene har fått et forholdsvis bredt og nyansert bilde av mahoukvinnene og deres utfordringer som kristne. Samtalen ble delvis styrt av mine spørsmål, men gjennom å fortelle om konkrete hendelser og egne erfaringer, fikk kvinnene også muligheten til å trekke frem det som var viktig for dem selv.

Gjennom undersøkelsen ønsket jeg å kaste lys over hvilke konsekvenser kristendommen fikk for kvinner som tok i mot budskapet i en afrikansk, mannsdominert, islamsk kultur. Kvinner i mahou-

samfunnet forventes å følge samme religion som sin mann, og hun har ikke samme rettigheter og valgfrihet som han. En kvinne som likevel tar et selvstendig valg og blir kristen, vil oppleve andre problemstillinger og utfordringer enn en mann i samme situasjon. For eksempel kan det være vanskelig for henne å bli kristen dersom hun har små barn. Barna blir sett på som mannens eiendom, og en kvinne som konverterer til kristendommen kan risikere at mannen, eller hans familie, tar barna fra henne. Jeg ønsket å sette fokus på hvilke vanskeligheter omvendelsen kan få for kvinnene, og hvordan de opplevde sin nye situasjon. Dette både for å utvide kunnskapen for min egen del, og også for at kvinnene selv, gjennom å fortelle, skulle få reflektere over sin egen situasjon, noe som kan være en hjelp til å takle problemene de står overfor.

Resultatet av undersøkelsen jeg gjorde avdekker sannsynligvis ikke så mye nytt for misjonærene som har hatt sin tjeneste i området, men kan bidra til å hjelpe å systematisere kunnskapen de allerede har. Ettersom mahouene er hovedmålgruppen for NLM sitt arbeid i området, vil oppgaven min være av missiologisk interesse for nye utsendinger. Også for andre som driver evangeliserende arbeid blant muslimer, og da spesielt blant kvinner, vil min undersøkelse kunne være relevant.

Omvendelse i forhold til kultur og virkelighetsforståelse

Islam er både kultur og religion. En som konverterer forlater sin religion, men i hvilken grad er det mulig å forlate sin kultur? Kulturen gir mennesket både identitet og tilhørighet, og er tett knyttet sammen med menneskets måte å tenke, føle og være på. Kultur er et integrert system av blant annet idéer, forestillinger, følelser, verdier, handlingsmønstre og skikker, og danner grunnlaget for hvordan mennesket forstår virkeligheten. Virkelighetsforståelsen er sentral i enhver kultur. Den avgjør hvordan man forstår universet og ens egen plass i det. Virkelighetsforståelsen kan kalles kulturens "kjerne", og har både kognitive, affektive og evaluative dimensjoner som danner grunnlaget for hvordan mennesket konstruerer trosforestillinger, idéer og verdier. Dette vil igjen være avgjørende for menneskets atferd og holdninger.

Når mennesker fra en muslimsk kultur møter kristendommen, vil virkelighetsforståelsen bli sterkest berørt. Det er her spørsmål som gjelder Gud, religion, etikk, verden, synd, nåde osv. hører hjemme. Når verdensbildets idéer og forestillinger endres, må nødvendigvis også handlingsmønsteret til personen det gjelder endres.

Allegiance er et viktig begrep når det gjelder konvertering.¹ Begrepet innebærer troskap, lojalitet og underkastelse under en hersker eller regjering. Det religiøse mennesket, uansett hvilken religion man tilhører, vil underkaste seg én eller flere guder eller krefter, som gjøres til herre over livet. Omvendelsen til kristendommen innebærer et skifte i allegiance, der man gjør Jesus til Herre i sitt liv, med den troskap, lojalitet og underkastelse dette forplikter. I forhold til de kristne mahou-kvinnene, var det viktig å finne ut hvem de tidligere fryktet, og på hvilken måte de var underkastet Allah og/eller andre åndelige vesener og krefter. Tradisjonell tankegang, som vi også finner i mahouenes religion, har en mellomsoner som i litteraturen kalles *The Excluded Middle*,² som er en betegnelse nettopp på overnaturlige vesener og krefter. Denne mellomsonen mangler i vår vestlige virkelighetsforståelse, men det er her folkereligvis mennesker søker svar på sine hverdagslige problemer, både når det gjelder fremtidens usikkerhet, nåtidens lidelser og årsaker til ting som har skjedd i fortiden. For mahouene er både ånder, heksekraft og forfedre en del av virkeligheten, som man forholder seg til i like stor grad som man forholder seg til Allah. Selv om mahouene tror at alt som skjer til syvende og sist er Allahs vilje, oppleves den transcendent Allah gjerne som fjern fra menneskene, og ikke nødvendigvis interessert i å hjelpe dem. Dette skaper et behov for mer aktivt å kunne gå inn og påvirke sin egen skjebne, for eksempel gjennom magi.

Samtidig som folket er stolte muslimer, er mahou-samfunnet altså også sterkt forankret i sin tradisjonelle afrikanske religion, med store innslag av animisme. Denne kombinasjonen av islam og tradisjonell religion kalles folkelig islam. Noe av det som kjennetegner folkelig islam, er nettopp at det er vanlige muslimers hverdagslige behov som trenger å dekkes. Det viktigste spørsmålet er gjerne hvilken hjelp man kan få i ulike livssituasjoner, og det er først og fremst kraft det dreier seg om. Det gjelder å manipulere og få kontroll over de krefter som finnes mellom himmel og jord, og ved hjelp av magi, medikamenter, forbannelser og velsignelser, kan ulike religiøse praktikere hjelpe den alminnelige muslim med de følte behov.³

Virkelighetsforståelsen påvirker menneskets handling. Slutter man å tro på åndenes innflytelse, vil man også slutte å ofre til dem. Endringene som følger med konverteringen er ikke nødvendigvis fullstendig brudd med kulturelle handlinger og forestillinger. Konverteringsprosessen innebærer både kontinuitet og diskontinuitet med det man trodde på og hva man gjorde tidligere. Det er viktig å trekke de nyomvendte med inn i debatten om dette, slik at de selv kan være med å avgjøre hvilke sider av sin egen kultur og praksis som er uforenlige med skiftet i *allegiance*, og det å ha Jesus som Herre.

Omvendelse i forhold til identitet

Som nevnt gir kulturen mennesket sin identitet og tilhørighet. Etersom mahou-kulturen er en muslimsk kultur, hadde de kristne mahou-kvinnene en muslimsk identitet før omvendelsen, selv om de ikke nødvendigvis utførte alle sine muslimske plikter. Men oppveksten og sosialiseringen inn i samfunnet, og opplæringen de fikk, bidro til at de regnet seg som muslimer. Denne muslimske identiteten hadde de så lenge de deltok aktivt i sitt eget miljø.

Som kristne er kvinnene fortsatt fysisk til stede i det samme muslimske miljøet, omgitt av muslimer med sin virkelighetsforståelse, med sine forestillinger, tankegang, verdssystemer og måter å oppføre seg på. Før kvinnene konverterte, var de en del av denne kulturen, men etter avgjørelsen om å bli kristne er de på vei inn i en ny kultur og sammenheng. Her får de en kristen identitet. For at denne skal opprettholdes er det viktig med en sannsynlighetsstruktur,⁴ som de finner i kirken og den kristne menigheten. Denne sannsynlighetsstrukturen gir kvinnene tilhørighet, og de får bekrefteelse fra andre i samme situasjon.

Menigheten spiller altså en viktig rolle for at den omvendte skal kunne forbli en kristen. Fellesskapet og nye *signifikante andre*⁵ er viktig, i tillegg til den plassen og den rollen den enkelte får i menigheten. Dette er med å gi dem deres kristne identitet.

Religiøst liv blant mahouene

Mahou-folkets historie forteller hvordan islam ble spredt gjennom handel og tvangsislamisering. Dette har bidratt til å gi mahouene

en sterk muslimsk identitet på forholdsvis kort tid. I dag regner man med at nærmere 97% av befolkningen på om lag 200 000 er muslimer.

Mannen spiller en sentral rolle i det religiøse livet i mahou-land. Kvinnens rolle og bestemmelsesrett er langt mindre. Dette kom klart frem i intervjuene. Kvinnene fortalte at fedre og mannlige slekninger bestemmer over barna, og ektemennene avgjør konenes religionstilhørighet og utøvelse. Den religiøse opplæringen barna får, foregår gjerne ute på gårdsplassen om kvelden. Et mannlig familiemedlem, eller en som er lærd i Koranen, samler barna rundt seg og lærer dem hvordan de skal be. *Bønn* er for en mahou det synlige tegnet på at man er en muslim. Barna får opplæring i hvordan man renser seg før man ber, og man blir tvunget til å lære vers fra Koranen utenat, på arabisk. Kvinnene forventes å be, men det er ikke så nøye om tider og antall ikke overholdes. Ofte har kvinnene svært mye arbeid å gjøre, ikke minst er matlagingen tidkrevende. Derfor kan kvinnene be til fastsatt tid om det passer dem, eller de kan vente til kvelden og be alle bønnene da.

Fasten er en annen viktig del av muslimenes religiøse liv. For mahouene er fasten først og fremst noe mennene må gjøre, ifølge informantene, mens det for kvinnen del er mannen som avgjør om hun skal faste eller ikke. For mange menn er det viktigere at hun klarer å utføre sine huslige plikter enn at hun faster. En fastende kvinne vil ikke kunne smake til maten hun lager, så den er passe varm og passe salt når solen går ned, når det igjen er tillatt å spise. Mange kvinner prøver gjerne å faste noen dager, men så gir de opp av ulike grunner.

Også når en kvinne dør spiller mannen en viktig rolle. Han er ansvarlig for begravelsen, og det er hans oppgave å tale hennes sak for Allah og be om tilgivelse på hennes vegne. Dette er en viktig årsak til at ekteskap er nødvendig for enhver mahou-kvinne. Enkelte ser på ekteskapet som en muslimsk plikt, og arrangerte ekteskap er ikke uvanlig. Er man ikke gift, har man ikke den samme sikkerheten, for foreldrene vil ikke nødvendigvis ta ansvaret for begravelsen til en ugift datter. Får man ikke en verdig begravelse, har man ifølge mahouene ingen mulighet til å komme til Paradis, men man risikerer å måtte vandre hvileløst omkring.

Som nevnt ovenfor er mahouene stolte muslimer, samtidig som de er sterkt forankret i sin tradisjonelle religion, som er typisk for folkereligiositet. I denne sammenhengen er kvinner mer aktive i forhold til sin egen praksis. Flere av informantene fortalte at de som muslimer hadde oppsøkt *charlatanen* eller *fetisjøren* for å få råd og hjelp til sine problemer, det være seg ekteskapsproblemer, barnløshet, sykdom, utdanning eller andre ting. Hos disse praktikerne blir man ofte foreskrevet et offer man må gjøre. Offeret består gjerne av kylling, ris, kolanøtter, såpe eller andre ting, og ofringen består i å si navnene på de døde og forfedrene, og å uttale det problemet man har. Ofringen kan være individuell, eller den kan utlyses i moskéen dersom det er noe som angår hele landsbyen, som for eksempel at regnet uteblir selv om regntiden skulle ha begynt. De som ikke ofrer har seg selv å takke når ulykken rammer.

Dette er i korte trekk den religiøse bakgrunnen for mine informanter, ut fra hva de fortalte. De er barn av sin kultur med sitt verdensbilde, som gir dem deres grunnlag for hvordan virkeligheten forstås.

Hvorfor er det så vanskelig for kvinner å konvertere?

Mange forhold spiller inn når et menneske konverterer. Det foregår en endringsprosess som kan vare over lang tid, noe som kommer frem i Tippetts modell. Det er viktig å være klar over at hver enkelt av de kristne kvinnene har sin egen individuelle erfaring, samtidig som vi også kan finne noen fellestrekk som angår mahou-kvinner konvertering.

Jeg har tidligere i artikkelen vært inne på noe av det som kan være vanskelig spesielt for kvinner som konverterer, nemlig at barna blir sett på som mannens eiendom. En kvinne som blir kristen kan risikere å miste sine egne barn. Frykt for at mannen skal ta barna fra henne, kan være en viktig årsak til at dåpen er et vanskelig valg å ta.

Familieforholdet er av stor betydning. Mahou-samfunnet er et kollektivt samfunn, der storfamilien spiller en viktig rolle både økonomisk og sosialt. Mange kristne opplever at familie og slektinger ikke lenger vil ha noe med dem å gjøre når de har forlatt islam. De holdes utenfor viktige familiebegivenheter, og de kan ikke regne

med noe som helst støtte dersom de skulle trenge det, i forbindelse med sykdom eller lignende. Det må nødvendigvis bli enklere dersom mannen også er kristen, noe som var tilfellet hos fem av mine informanter. Men mannens familie, som kan ha vel så mye de skulle ha sagt, er ikke nødvendigvis positive likevel. Enkelte opplevde sterkt press fra mannens slektninger til å gå tilbake til islam. Andre fikk trusler om å bli utestengt fra familien dersom de ble kristne.

En av kvinnene, som hadde en kristen mann, nølte med å la seg døpe fordi hun ikke fikk barn. Hun var redd for at mannen ville gå fra henne på grunn av dette. Skulle det skje, ville det bli vanskeligere for henne som kristen å få seg en ny mann. I et samfunn der ekteskapet spiller en så stor rolle, er det vanskelig for en kvinne å stå på egne ben, og desto vanskeligere dersom hun er kristen.

Hva gjør at en kvinne likevel blir kristen?

Intervjuene gir grunnlag for å si at muslimske mahou-kvinner ikke har så mye ansvar selv, verken når det gjelder religionstilhørighet eller hvordan religionen utføres. Derfor er det bemerkelsesverdig at de kristne kvinnene har tatt et så selvstendig valg som det er å skulle konvertere. I et patriarkalsk samfunn som mahou-samfunnet, er ikke dette uten videre uproblematisk. Det innebærer et brudd med de allmenne normer og regler som sier at det er mannen som skal bestemme, og at religion er hans ansvar.

Flere faktorer spiller inn når kvinner likevel tar den vanskelige avgjørelsen og ønsker å bli kristne. For de fleste var ikke det kristne budskapet noe nytt som de aldri hadde hørt om. Mange fortalte at de husket at misjonærer kom og evangeliserte på skolene de gikk på som barn. Dette er ikke tillatt i dag, og selv om kvinnene ikke tillot det noen vekt, var evangeliets spire sådd allerede da.

Noen av kvinnene hadde kristne menn og begynte etter hvert å bli med ham i kirken. I disse tilfellene hadde kvinnene vært skeptiske til at mannen begynte å gå i kirken i utgangspunktet, ikke minst fordi de fryktet familiens reaksjon, men etter en stund hadde de selv gradvis begynt å tro på det som ble forkynt.

Flere av kvinnene jeg intervjuet la stor vekt på den kristne kursvirksomheten som ble tilbudt, når de fortalte som sin konvertering.

Ikke minst hadde et kurs med en tidligere imam som nå var kristen pastor, gjort et enormt inntrykk. Kvinnene fortalte at han hadde stor kjennskap både til Koranens og Bibelens lære. Han visste hva han snakket om, og det var tydelig at dette skapte tillit. Ordet han forkynte gjorde inntrykk og fikk kvinnene til å innse at muslimenes streven ikke kunne gi dem frelse, og at det ikke er noen som kan hjelpe dem på dommens dag. Da er det ene og alene troen på Jesus Kristus som teller, og troen er noe enhver er ansvarlig for selv. Kvinnene begynte å få en indre overbevisning om at det var kristendommen som hadde sannheten.

Søken etter sannheten var en vesentlig grunn til at enkelte ble nysgjerrige på kristendommen. Var det islam eller var det kristendommen som hadde sannheten? For mahouene henger sannhet og kraft sammen, så min tolkning er at dette spørsmålet innebar vel så mye et spørsmål om hvilken av religionene som hadde størst kraft. Noen av kvinnene spurte muslimer om dette spørsmålet, og fikk til svar at det som ble sagt om Jesus var sant. Dette ble begrunnet i at de kristnes livsførsel var bedre enn muslimenes. De kristne søkte ikke medikamenter som muslimene, og de lærte at man ikke skulle gjengjelde ondt med ondt.

Noen av informantene fortalte om drømmer de hadde hatt. Drømmer spiller ofte en viktig rolle for muslimer som konverterer. Drømmetydning er vanlig blant mahouene, og det er derfor ikke underlig at kvinner som hadde drømt om Jesus eller kirken, la vekt på dette som viktig og avgjørende i sin omvendelsesprosess.

Vel så viktig som årsakene jeg har nevnt hittil, var det å få hjelp i vanskelige situasjoner. Det kunne være konkret hjelp fra misjonærene, som penger eller mat, eller det kunne være forbønn der de opplevde bønnesvar. Flere vitnet om bønnesvar i forhold til sine følte behov, som det å få barn eller helbredelse fra sykdom.

Disse årsakene ble gjerne kombinert når kvinnene fortalte om sitt møte med kristendommen. Det var flere forhold som spilte inn og som ga kvinnene en overbevisning om at å konvertere var det eneste rette.

Endringer i virkelighetsforståelse og identitet

Konvertering er som nevnt en prosess som påvirker både virkelig-

hetsforståelse og livsførsel. Virkelighetsforståelsen har både kognitive, affektive og evaluative dimensjoner. Alle disse henger sammen og vil berøres når noen konverterer. Kvinnenes nye oppfatning av seg selv, som kristne mahou-kvinner, er også en viktig side ved omvendelsen. Hvor mye tar de med seg av sin identitet som mahouer inn i kristenlivet, og hvilke områder fra sin egen kultur ser de på som uforenlige med kristendommen?

Når det gjelder kulturelle og religiøse forestillinger, er det først og fremst gudsforestillingen som vil forandre seg når noen omvender seg til kristendommen. Selv om kristendommens Gud har mange likhetstrekk med muslimens Allah, mener jeg det er en vesensforskjell i forholdet man har til Gud nå. Frykten og uvissheten man hadde tidligere, offerhandlingene man gjorde i håp om å påvirke Allahs vilje, er erstattet med et personlig forhold til Jesus Kristus og den treenige Gud, preget av trygghet og harmoni. Gudsrelasjonen, der Jesus har kommet inn som et nytt element, er den viktigste forandringen. Denne endringen danner grunnlaget for alle andre forandringer i deres verdensbilde, praksis og identitet. Erkjennelsen om at Jesus er Herre har gitt kvinnene et nytt forhold både til den synlige og den usynlige verdenen. Dette kom blant annet frem i utsagn om at de ba om kvelden for at Herren skulle være med dem og jage bort det onde som kunne komme til dem. Dåpen er en avgjørende markering av kvinnenes nye gudsrelasjon, deres skifte i allegiance, og en viktig begivenhet i forhold til deres identitet som kristne. Denne begivenheten er ifølge en av informantene tegnet på at du følger Jesus Kristus.

En av endringene som forårsakes av dette nye gudsforholdet, er kvinnenes forhold til åndskrefter og overnaturlige vesener, *The Excluded Middle*, som jeg har nevnt ovenfor. Denne virkelighetsforståelsen, der overnaturlige krefter og vesener er en naturlig del av hverdagen, forsvinner ikke selv om man blir kristen. Man slutter ikke tvert å tro på forfedrenes, åndenes og heksekraftens eksistens. Derimot har møtet med Jesus gitt kvinnene en ny måte å forholde seg til denne mellomsonen på, ved at Jesus Kristus er Herre over alle andre krefter og vesener. Et eksempel på dette var informanten som hadde fortalt presten om sine onde drømmer. Presten forklarte at det var jinnene som gjorde det, og at hun måtte be før hun la

seg. Noen av kvinnene fortalte også at de som kristne ikke lenger trenger å frykte for noen ting, selv ikke for den trusselen som hekseriet utgjør blant folket. Ofringer er derfor noe av det kvinnene trekker frem, som ikke lar seg forene med det å være kristen. De har ikke lenger tiltro til de religiøse lederskikkelsene som forteller hvordan de skal forholde seg til ånder og forfedre, og hvilke ofringer de skal gjøre for å oppnå det de ønsker eller trenger i ulike situasjoner. Nå er det Jesus Kristus de kommer til med sine problemer, og det er Ham de setter sin tillit til og ber om å beskytte mot mørkets makter.

En viktig affektiv endring i livet til kvinnene jeg intervjuet, var deres forhold til frelse. Frelse er et begrep mahouene bruker både i forhold til sine følte behov og i forhold til det å få evig liv i Paradis. Noen av informantene fortalte at muslimene ikke har noen mulighet til å vite om de kommer til Paradis når de dør. Flere nevnte at denne manglende vissheten hadde skapt bekymring. Som kristne hadde de fått visshet, og dette ga dem trygghet. En av kvinnene fortalte at det var da hun innså at det ikke fantes noen frelse i den muslimske religionen med alle sine plikter, at hun bestemte seg for å bli kristen. Andre la vekt på at Jesus hadde frelst dem fra ulike lidelser og hverdagslige problemer.

Direkte kjennskap til Guds ord er også noe kvinnene trekker frem som de setter stor pris på som kristne, i forskjell fra det å være muslim. Som muslimer er det resiteringen av Koranen, gjennom bønnen, som gir dem identitet som muslimer. Derimot hadde de ikke annen tilgang til Koranen enn den de fikk gjennom bønneopplæringen, som var på arabisk. Koranen var ikke tilgjengelig for alle, og dette tolket de som at alle ikke ble tillatt å kjenne hele sannheten. Nå har kvinnene tilgang til Guds ord selv, de kan lese Bibelen direkte, dersom de kan lese. De får høre Ordet forkynt på sitt eget språk i kirken, og de kan også be på mahou-språket. Dette betyr mye, og nettopp det å høre Guds ord forkynt var noe av det de trakk frem som grunnen til at de gikk i kirken. Det er gjennom Guds ord de lærer hvordan de skal leve som kristne, og det er Guds ord som viser dem veien til Paradis.

Evaluative sider, som går på verdier og holdninger, endres gjennom kjennskapet til Guds ord. Nye idéer om rett og galt ska-

per et ønske om å handle riktig og være et forbilde for andre. Menneskets ethos, eller måte å handle på, endres parallelt med at verdensbildet forandrer seg. Mahou-kvinnene jeg intervjuet var opptatt av sin egen livsførsel. Det var viktig for dem at folk i landsbyen ikke skulle ha noe å sette fingeren på hos dem, men at de levde et moralsk og godt liv i samsvar med Bibelens lære. De beklaget at det gikk rykter om at det dessverre ikke var slik i kirken, at medlemmene der var plettfriske. De ønsket ikke å identifisere seg med dem det gikk rykter om at levde et utsvevende liv.

For kvinnenes egen identitet som kristne har det vært viktig å markere seg i forhold til omverdenen også på andre områder, som for eksempel i deres forhold til samfunnets religiøse praksis. Ofringer er ett eksempel, men også når det gjelder bønn, er det stor forskjell. Det er ikke synlig i samme grad at kristne ber, ettersom de ikke utfører samme renselsesrituale og heller ikke har samme regelmessighet med faste bønnetider osv. En av de vanligste beskyldninger muslimene har mot de kristne, er at de ikke ber. Som nevnt tidligere innebærer dette at de ikke lenger er muslimer, og at man dermed blir sett på som frafallen og forlapt. Kvinnenes forhold til familie og venner endrer seg når de blir kristne. Forholdet kvinnene har til dem rundt seg står ikke uberørt når kvinnene tar et så "uhørt" valg. Både familie og venner vil enten prøve å påvirke kvinnene til å forbli muslimer, eller de vil gjøre narr av dem og baktale dem. Som kristne opplever kvinnene noe press til å gå tilbake til islam, men overraskende mange opplever også at de nå bare blir holdt ute fra det som har med ofringer å gjøre. Ofringer holdes gjerne skjult for dem, og de blir ikke lenger tilbudt å spise offerkjøtt.

Likevel ser det ut til at omverdenen etter hvert i stor grad har akseptert at kvinnene har blitt kristne. Enkelte slektninger eller eldre muslimer har endatil gitt dem rett og sagt at dersom de selv hadde vært yngre, ville de også ha blitt kristne. Men nå når de er så gamle, er det for sent. Men selv om noen av kvinnene opplever å få støtte fra familiemedlemmer, gjør baktalingen at det ikke alltid er like lett å leve et godt og moralsk liv, selv om de gjerne ønsket å være gode eksempler for ikke-kristne naboer og venner.

Kirke og menighet betyr enormt når det gjelder kristen identitet og tilhørighet. Den kristne menigheten er ikke bare viktig for at

omvendelsen skal finne sted, men vel så viktig for at den kristne identiteten skal opprettholdes. Kirken er den nye arenaen der de omvendte får bekreftelse, nå som de blir sett på som fortapte og outsiders av omgivelsene. Her møter kvinnene kristne personer som gir dem bekreftelse og anerkjennelse, og som fungerer som signifikante andre. Både pastoren, misjonærene og andre kristne fungerer som signifikante andre som de kan identifisere seg med og vandre sammen som kristne med. Tilliten til disse, og da spesielt pastoren, er langt større enn tilliten de tidligere hadde til folkeislams religiøse praktikere. Forbønnen de fikk i kirken eller hos pastoren er av enorm betydning.

Som kristne har kvinnene også fått større ansvar og selvstendighet enn de hadde i islam. De religiøse handlingene som kristne er ikke lenger en plikt, men har utgangspunkt i den personlige relasjonen til Kristus. Det er bruk for kvinnene i kirken, noe de ikke opplevde i samme grad i moskéen. De har fått oppgaver som å tolke, lede lovsangen, og holde kirken ren. Dette var ting de selv trakk frem som noe positivt, som viser hvordan de kristne verdsetter kvinnene.

Konklusjon og avsluttende refleksjoner

I denne artikkelen har jeg sett på hvilke endringer omvendelsen til kristendommen har ført til for kvinner fra mahou-folket, både når det gjelder identitet og i forhold til samfunn og virkelighetsforståelse. Virkelighetsforståelsens kognitive, affektive og evaluative dimensjoner er blitt delvis endret, delvis justert opp imot Bibelens lære. Dette har igjen satt sitt preg på kvinnes livsførsel. Deres nye religiøse og etiske handlinger samsvarer med deres nye tro. Islamske handlinger som moskégang, faste og bønneritualer er ikke lenger fornuftige handlinger i forhold til deres verdensbilde. Det har heller ingen hensikt å oppsøke fetisjører og charlataner og foreta ofringer lenger, for Kristus er kommet inn i kvinnes verdensbilde på en måte som gjør slike handlinger overflødige. Det er troen på Ham som kan gi frelse, og det er Han som er Herre over alle andre krefter. Dermed er det tilbedelse av Kristus og søken etter fellesskap med Ham som er det mest fornuftige. Dette uttrykkes i kvinnes nye religiøse praksis.

Kvinnene har gjennom dette også fått et nytt forhold til sin egen slekt og familie. De blir ikke lenger sett på som muslimer, og de regner seg heller ikke lenger som muslimer selv. De har fått en ny, kristen identitet, der menighet og andre kristne spiller en viktig rolle.

Det kan synes som om konvertering er en forholdsvis ukomplisert sak for kvinner i mahou-folket, ytre sett. Selv ble jeg overrasket over hvor tilsynelatende enkelt alt var blitt, etter at protestene fra familie og samfunn hadde roet seg. Imidlertid tror jeg ikke alle kvinner vil oppleve konvertering så positivt og enkelt som mange av mine informanter gjorde etter en tid. Mitt materiale er ikke stort, for det var ikke så mange flere aktuelle kvinner å intervju på det tidspunktet jeg hadde feltarbeid. Flere av disse hadde også kristne menn, og har gjennom dette fått "hjelp" til å løsrives fra sitt kollektive samfunn. Det er ikke umulig at det fantes kvinner som ikke hadde kunnet bli kristne fordi de ikke fikk lov av sin mann eller sin familie å ha noe med kirken og de kristne å gjøre.

Jeg spurte tidligere i artikkelen i hvilken grad det er mulig å forlate sin kultur. Intervjuene viser at det har skjedd eller er iferd med å skje en endring. Likevel er det vanskelig å si hvor stor denne endringen er. Kvinnene er forholdsvis nyomvendte, og det er ikke sikkert deres nye tro vil holde gjennom nye livskriser, dersom de skulle oppleve at de ikke fikk bønnesvar. Noen ville kanskje da gi etter for press fra muslimer. Når det gjelder forestillinger og idéer, er det heller ikke umulig at deler av det som kom frem i intervjuene kan være tillærte fraser og idéer de har fått ved å gå i kirken, eller at de sa ting de forventet at jeg ønsket å høre. Konvertering er en komplisert prosess, men mitt materiale er likevel intervjuene, og det kvinnene der fortalte må tas på alvor.

Noter

- ¹ Kraft 1996
- ² Hiebert, 1982
- ³ Musk, 1989
- ⁴ Berger/Luckmann 2000
- ⁵ Fra Georg Herbert Mead og kunnskaps sosiologien

Aktuell litteratur

Berger, Peter L. og Luckmann, Thomas: *Den samfunnsskapte virkelighet*, Bergen 2000.

Burnett, David: *World of the Spirits. A Christian Perspective on Traditional and Folk Religions*, London 2000.

Ekroll, Kåre (red.): *Elfenbeinskysten. Nå er det mahouene sin tur til å få børe*, Oslo 1996.

Engelsviken, Tormod: "Misjon og kultur", i J.M. Berentsen, T. Engelsviken og K. Jørgensen (red.): *Missiologi i dag*, Oslo 1994, s. 225-242.

Frøyen, Rigmor: "Med slør - uten slør, hvem er de? Kvinneverd og kvinneroller", i Jan Opsal og Arild M. Bakke (red.): *Mellom kors og balvmåne. Kristne perspektiver på møtet med islam*, Oslo 1998, s.35-50.

Hiebert, Paul G.: "The Flaw of the Excluded Middle", i *Missiology* 10 (1982), s.35-47.

Hiebert, Paul G.: *Anthropological Insights for Missionaries*, Grand Rapids, Mi 1988.

Hiebert, Paul G., Shaw, R. Daniel og Tienou, Tite: *Understanding Folk Religion. A Christian Response to Popular Beliefs and Practices*, Grand Rapids, Mi 1999.

Kearney, Michael: *World View*, Novato, California 1984.

Kraft, Charles H.: *Anthropology for Christian Witness*, Maryknoll, N.Y. 1996.

Musk, Bill A.: *The Unseen Face of Islam. Sharing the Gospel with Ordinary Muslims*, Eastbourne 1989.

- Opsal, Jan: *Lydigbetens vei. Islams veier til vår tid*, Oslo 1994.
- Sheikh, Bilquis: *Jeg våget å kalle ham Far*. Ved Richard H. Schneider, Kvinesdal 1982.
- Spencer Trimmingham, John: *A History of Islam in West Africa*, Oxford 1978.
- Syrjänen, Seppo: *In Search of Meaning and Identity. Conversion to Christianity in Pakistani Muslim Culture*, Vammala 1987.
- "The Willowbank Report" i John Stott og Robert T. Coote (red.): *Down to Earth. Studies in Christianity and Culture*, London 1978, s. 308-337.

Astrid Yri, f. 1972. Allmennlærer HiO 1996, Kristendom hovedfag MF 2002. Lærer ved den norske skolen i Elfenbenskysten, NLM 1996-1998. For tiden lærer i Oslo.

Women`s conversion to Christianity in Ivory Coast

The article presents the changes in world view and identity of women from the Mahou tribe in Ivory Coast who have converted from Islam to Christianity. The women face many challenges in their conversion process, as they live in a male-dominated, collective society. A husband is responsible for his wife`s religious life, and also family and relatives become involved. The most important change in the converts` lives, is their new, personal relationship with God. Jesus Christ becomes part of their image of God. There is a change in allegiance, from Allah and the powers and spirits of the unseen world of Folk Islam, to Jesus Christ. This change is made when the women realise that Jesus Christ is Lord of all, and that His power is greater than the power of the spirits. Ideas, feelings and values change, and through the conversion process the women develop a new, Christian identity. This identity is maintained through membership in the Christian church as a new plausability structure.